

“Ce atâtea premii?”

Până în toamna anului trecut, teatrul românesc dispunea, la nivel național, de premiile Festivalului național de teatru “I.L. Caragiale”, de Premiile UNITER și de Premiile Criticii, ultimele ajunse și ele la a V-a ediție. Nu erau chiar singurele, dar erau cele mai importante, atât prin prestigiul cât și prin valoarea lor pecuniară, alte premii, de la diverse festivaluri teatrale din țară (Brașov, Oradea, Timișoara, Satu Mare, Piatra Neamț), oricât de utile și bine-intenționate, neridicându-se la rangul de importanță al primelor trei. Erau prea multe? Fără îndoială că nu, având în vedere valoarea de ansamblu a teatrului românesc, diversitatea formulelor de spectacol, numărul mare de creatori (actori, regizori și scenografi), ponderea teatrului în viața spirituală a țării și, nu în ultimul rând, afirmarea României în lume prin valorile ei teatrale, unanim recunoscute. Nimic mai folositor stimulării acestora decât premiile și competițiile dotate cu premii.

Și totuși, cineva – nimeni altcineva decât un actor ajuns ministru al Culturii! – a decis altfel. Căci, înainte de a fi ajuns ministru, actorul cu pricina ajunsese președinte al UNITER și Premiile UNITER trebuiau să rămână pe primul loc, fără “conurență”! Ce atâtea democrație și descentralizare? Mai bine să le moară capra! Vorba aia, azi ești, mâine nu mai ești ministru! Pe când de la UNITER e mai greu să te scoată cineva, mai ales dacă ai abilitatea să sugerezi “schimbarea” echipei și “împropățarea” ei, propunând (conform regulamentului) un alt vicepreședinte, o dată la patru ani! Sigur că grija cea mare va fi salvarea aporențelor; pentru că oala acoperită nu dă-n foc, iar la scosul castanelor din foc cu mâna altuia (eventual a unei comisii, ca la revistele de cultură, puse și ele pe butuci, unele chiar “lichidate” și apoi “reînființate”, după modelul “restructurării” din econo-

mie!) greu să ne întrecă vreun alt revoluționar! De pildă, pentru desființarea premiilor la Festivalul național de teatru, organizat, în ordine, de Ministerul Culturii, Primăria Municipiului București și UNITER, tu, ca ministru și ca președinte, poți chiar să nu te amesteci. E suficient să numești un director artistic al festivalului, să zicem o dată la trei ani, și el își va lua orice responsabilități va crede de cuviință. Nici măcar n-ai nevoie să-l influențezi sau să-l “sfătuiești”, pentru că e obligat să te “sfătuiască” el pe tine, în virtutea faptului că tu îl plătești, să zicem, nu altfel decât în calitate de “consilier” al ministrului! Ba, e chiar indicat ca ministrul Culturii și președintele (mai mult sau mai puțin de onoare) al UNITER să nu se amestece în toate chichițele și să lase directorul de festival să facă exact după cum îl taie capul. Pentru început, el poate “dispune” să dispară din titlatură numele lui I. L. Caragiale. Apoi, dacă ne supără pe dinăuntru cuvântul *național* (nu mai stăm de fleacuri, când e vorba să ne *integrăm!*), chiar dacă nu-l scoatem încă din titlatură, putem să-l “nuanțăm” în fapt, aducând și producții franceze realizate de regizori români, ca la ultimul bal al francofoniei! Cât despre premii, de ce să mai iasă iar nemulțumiri? Mai bine nu le dăm deloc, nu mai numim nici un juriu și “chestia” se rezolvă de la sine! O să zicem că n-am avut bani (chiar dacă am avut!) și lumea ne va crede, obișnuită fiind să vadă cum i se golesc buzunarele și cum se duce totul de râpă prin sectoarele economice! Prima oară e mai greu, până se constată că “merge și-așa”! După aia să vedem cine-o să mai poată reintroduce premiile și cu ce bani, că de austeritate tot o să avem parte și în mileniul următor! Cu Premiile Criticii pare mai greu, dar nici pe ele nu-i mare lucru să le desființezi, dacă ești tare la machiavelăruri. Mai întâi – știindu-se cât îi prețuiești pe criticii din țară! – propui

unificarea celor două secții, fără nici un fel de condiționare. Apoi, după unificare – pe care criticii au condiționat-o, totuși, de menținerea Premiilor Criticii, fapt atestat de vicepreședintele *executiv* al UNITER! –, tu, ca *de onoare* ce te afli, o faci pe nizaui. Spui că așa nu-ți mai place să te joci, că tu n-ai înțeles așa și că, de fapt, n-ai zis nici într-un fel, nici în altul, cătă vreme nu-ți erau încă sacii în căruță. Acum, c-au ajuns toate în ograda ta, gata cu premiile! Ce atâtea premii? Ajunge “cel mult unul singur”, dar și acesta în cadrul Galei Premiilor UNITER, că și criticii tot din UNITER fac parte și există o singură secție de critică, a UNITER-ului. Așa că, dacă secția vrea să existe la UNITER și nu sub cerul liber, trebuie să renunțe la premii! Că doar n-o să-și dea demisia vicepreședintele executiv al UNITER, care, ardelean fiind, nu poate să n-aibă o țăr’ de coloană vertebrală și să joace mereu alba-neagra, ca-n politică! Sau să se mire și să se uimească mereu de el însuși, a neținere de minte?! “Renunțarea” nu la orgolii, ci la niște premii *necesare* teatrului românesc! – avea să vină însă, ca de atâtea ori în istorie, dinăuntru, oportunismul dovedindu-se încă o dată virtutea de cōpătâi a românului, fie el și critic de teatru sau chiar președinte al unei secții de critică teatrală. Iar dacă printre criticii care puteau să “decidă” (atunci când de fapt nu era nimic de decis, ei fiind mandatați de o adunare generală să procedeze într-un singur fel, nu în altul!) s-au aflat aceiași “stătutoi” sau “consilieri”, repede dispuși să “negocieze” – nu altceva decât o concesie cvasi-simbolică, adică un singur premiu dintr-o gală a Premiilor Criticii –, nu e greu de imaginat cum “s-a căzut la pace”, lăsându-se să cadă de fapt doar câteva fărâmituri de la masa UNITER-ului.

Ce s-a pierdut de fapt? S-a pierdut posibilitatea de a stimula și recom-

pensa și alte valori decât cele cărora le pot reveni premiile, fixe, ale UNITER.

S-a pierdut posibilitatea adaptării din mers a categoriilor de premii la dinamica vieții teatrale, prin distingerea, în primul rând, a *fomelor alternative de teatru*. S-a pierdut apoi posibilitatea răsplătirii unor importanți creatori contemporani ai spectacolului teatral, aproape de neconceput azi fără *muzica de scenă*, fără *mișcare scenică* sau fără *"light-designer"*. S-a azvârlit la coș considerația datorată *cărții de teatru*, desigur după ce unii primiseră deja acest premiu! Cine să se gândească apoi că *diferențierile* dintre cele două categorii de premii

nu făceau decât să îmbogățească peisajul vieții noastre teatrale? Cele ale UNITER se dădeau pe stagiunea teatrală, iar cele ale Criticii pe anul teatral, posibilitatea ca una și aceeași creație să ia, în timp, ambele premii nefiind decât o reconfirmare a virtuților ei deosebite!

Să fie oare atât de greu de priceput faptul că existența mai multor categorii de premii însemna mărirea șanselor de a face nedreptăți mai puține? Că, *numind* la nesfârșit aceiași și aceiași oameni care să facă, de pildă, selecția și la Festivalul național de teatru, și la Gala Premiilor UNITER, e aproape *inevitabil* să-ți asumi *impunerea* dozei de subiectivism a acelor

oameni, oricât de bine-intenționați ar fi ei?

Cine are de câștigat dacă teatrul românesc e acum mai sărac cu o Gală, a Premiilor Criticii, care era și un mare spectacol televizat? Doar orgoliul unuia singur? Să vrea oare domnul actor ajuns ministru să intre în istoria culturii acestei țări mai ales prin ceea ce a desființat? Ei nu, asta chiar c-ar fi prea de tot! Dl. ministru n-a desființat nimic! Nici măcar usturoi n-a mâncat... A, dacă criticii înșiși au decis așa, asta-i altă povestel! El ce vină are?

Victor Parhon

Un spectacol premiat, la vremea lui, de critici: *Hamlet* de William Shakespeare la Teatrul Național din Craiova (regia: Tompa Gábor)

foto: Tompa Gábor

foto: Dorian Delureanu